

O'ZBEKISTONDA MUSTAQILLIKDAN KEYINGI SIYOSIY VA
IQTISODIY ISLOHOTLAR.

Abdusamatova Maftuna Akbar qizi

Misirova Sojida Azamatovna

*Qashi Davlat texnika universiteti Shahrisabz oziq-ovqat muhandisligi
texnologiyasi
fakulteti*

abdusamatovjasur25@gmail.com

Anotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishganidan so'ng amalga oshirilgan siyosiy va iqtisodiy islohotlarning mamlakat taraqqiyotiga ta'siri tahlil qilinadi. Ayniqsa, Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2016-yildan boshlab olib borgan islohotlari, jumladan, siyosiy liberallashtirish, iqtisodiy erkinlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish borasidagi sa'y-harakatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, 2024 yilgi parlament saylovlari va 2023-yildagi konstitutsiyaviy referendum kabi muhim voqealar tahlil qilinadi

Annotation. This article analyzes the impact of political and economic reforms implemented in the Republic of Uzbekistan after gaining independence on the country's development. Special attention is given to the reforms carried out by President Shavkat Mirziyoyev since 2016, including political liberalization, economic liberalization, and the development of civil society. The article also examines significant events such as the 2024 parliamentary elections and the 2023 constitutional referendum.

Kalit so'zlar. Mustaqillik, siyosiy islohotlar, iqtisodiy islohotlar, fuqarolik jamiyati, inson huquqlari, ijtimoiy tengsizlik, shaxsiy erkinliklar, erkin matbuot, boshqaruv tizimi.

Keywords. Independence, political reforms, economic reforms, civil society, human rights, social inequality, personal freedoms, free press, governance system.

Kirish:

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, mamlakatda siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda katta o'zgarishlar ro'y berdi. 1991-yil 31-avgustda mustaqillikni qo'lga kiritgan O'zbekiston, o'zining yangi siyosiy yo'nalishlarini belgilab, xalqaro aloqalarini rivojlantirish, ichki iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va demokratiya tamoyillarini joriy etish borasida bir qator islohotlarga kirishdi. Biroq, har bir

o'zgarishning o'ziga xos murakkabligi va muammolari mavjud bo'lib, bu jarayonlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi mamlakatning uzoq muddatli barqarorligi va taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatdi.

Asosiy qism. Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2016-yildan boshlab amalga oshirgan islohotlari, mamlakatda siyosiy va iqtisodiy erkinliklarni kengaytirishga, fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, o'zgarishlarning yangi bosqichiga olib keldi.[1] Shu bilan birga, siyosiy tizimda davom etayotgan monopoliyalar, iqtisodiy o'sishning turli sektorlarida mavjud muammolar va ijtimoiy tengsizliklar kabi masalalar hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Mazkur maqolada, O'zbekistondagi mustaqillikdan keyingi davrda amalga oshirilgan siyosiy islohotlar, iqtisodiy erkinlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish borasidagi yutuqlar va kamchiliklar tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekistonning global maydondagi o'rni va xalqaro aloqalaridagi o'zgarishlar ham muhokama qilinadi.

O'zbekistonda mustaqillikdan keyingi siyosiy va iqtisodiy islohotlar ko'p jihatdan mamlakatning zamonaviy rivojlanishida muhim rol o'ynadi. Ushbu islohotlar davlatning mustahkamligi, iqtisodiy erkinliklar va demokratik qadriyatlar o'rtasida nozik muvozanatni topishga qaratilgan.[2]

Siyosiy Islohotlar: O'zbekiston mustaqillikka erishgach, siyosiy tizimda muhim o'zgarishlar boshlandi. Avvalgi yigirma yil davomida hukumat tomonidan o'zgarmagan siyosiy muhit, 2016-yilda Shavkat Mirziyoyevning Prezidentlikka kelishi bilan sezilarli darajada o'zgardi. Mirziyoyevning siyosiy liberallashtirishga qaratilgan islohotlari, jumladan, siyosiy mahbuslarni ozod qilish, matbuot erkinligini cheklovlarni kamaytirish va parlament nazoratini kuchaytirish kabi chora-tadbirlar amalga oshirildi.[3]

Siyosiy erkinliklarning oshishi: O'zbekiston hukumati ayrim siyosiy mahbuslarni ozod qilishga qaror berdi, bu esa mamlakatda siyosiy muhitning o'zgarishiga olib keldi. Shu bilan birga, siyosiy partiyalar va fuqarolik jamiyati tashkilotlarining faolligi oshdi.[4]

Siyosiy pluralizm: Mirziyoyevning hukumatida yangi siyosiy partiyalar faoliyat boshladi. Misol uchun, 2021-yilda "Haqiqat va Taraqqiyot" partiyasi tashkil etildi, lekin siyosiy tizimda yana ham to'liq pluralizm o'rnatilishi muhokama ostida. Biroq, siyosiy tizimdagi monopoliyalashuv hali ham mavjud bo'lib, real oppozitsiya partiyalarining rivojlanishi uchun muhim qadamlar qo'yilmagan. Prezidentlikning uzun muddatli davomiyligi va konstitutsiyaviy o'zgartishlar ba'zi tanqidchilarning fikricha, demokratik jarayonlarning rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin.[5]

Iqtisodiy Islohotlar: Mustaqillikdan keyingi birinchi yillarda iqtisodiyoti markazlashgan va resurslarga asoslangan iqtisodiy model mavjud edi. Lekin, so'nggi

yillarda davlat bozor mexanizmlarini joriy etish, iqtisodiy erkinlashtirish va tadbirkorlikni rivojlantirish borasida bir qator islohotlarni amalga oshirdi.[6] Prezident Mirziyoyevning iqtisodiy islohotlari, asosan, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, soliq siyosatini yengillashtirish va davlat korxonalarini privatizatsiya qilishga qaratilgan. Iqtisodiy erkinlashtirish: Xususiy sektorni rivojlantirish: O'zbekistonda xususiy sektorga qo'yilgan cheklovlar kamaytirilgan va xususiy mulk huquqi ta'minlangan. Shuningdek, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash uchun turli imtiyozlar va grantlar berildi. Investitsion muhitning yaxshilanishi: Tashqi va ichki investitsiyalarni jalb qilish uchun davlat tomonidan yangilangan qonunlar va strategiyalar joriy etildi. O'zbekistonning Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF) va Jahon banki bilan aloqalari mustahkamlandi, bu esa iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlashga yordam berdi. Muammolar: Garchi iqtisodiy o'sish davom etayotgan bo'lsa-da, sanoat sektori va qishloq xo'jaligi hali ham energiya va tabiiy resurslarga qaram. Iqtisodiy rivojlanishning turli sohalarida notenglik va korrupsiya muammolari mavjud.[7]

.Fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, O'zbekistonda demokratiya va inson huquqlarini ta'minlash uchun muhim shartlardan biri hisoblanadi. Mirziyoyev davrida fuqarolik jamiyati tashkilotlari va ijtimoiy guruhlar faoliyatini kengaytirish maqsadida bir qator qadamlar qo'yildi. Fuqarolik jamiyatining rivoji: Nodavlat tashkilotlar: Fuqarolik jamiyatini rivojlantirish uchun huquqiy bazani kengaytirish va nodavlat tashkilotlarga erkinlik berish yo'lida ishlar olib borildi.[8] Ko'plab ijtimoiy va inson huquqlari tashkilotlari faoliyat yuritishni boshladi. O'zbekiston hukumati fuqarolarni siyosiy jarayonlarga faol jalb qilishni maqsad qilib qo'ygan. Parlamentga bo'lgan islohotlar orqali siyosiy partiyalar faoliyatini yaxshilash, fuqarolarni siyosiy jarayonlarga jalb etish imkoniyatlari yaratildi. Yuqori darajadagi tanqidlar: Biroq, fuqarolik jamiyatining rivojlanishi hali ham ba'zi to'siqlarga duch kelmoqda.[9]

Muhokama qismi: Siyosiy sohada olib borilgan islohotlarning eng asosiy jihati – bu mustaqil, suveren davlat barpo etilgani, Konstitutsiya qabul qilinganidir. Bu hujjat orqali davlat hokimiyati bo'linishi, inson huquqlari, demokratiya, erkinlik kabi tushunchalar mustahkamlab qo'yildi. Shuningdek, saylov tizimi yo'lga qo'yildi, siyosiy partiyalar, OAV va jamoat tashkilotlari faoliyat yuritmoqda. Biroq bu jarayonda ayrim kamchiliklar ham ko'zga tashlandi. Masalan, siyosiy jarayonlarda xalq faolligi yetarli darajada emasligi, ayrim hollarda erkin fikr bildirish imkoniyatlari cheklangani tanqid qilinmoqda. Bularni bartaraf etish uchun hali ham izchil siyosiy islohotlar zarur. Iqtisodiy islohotlarga kelsak, O'zbekiston sobiq ittifoq davridagi markazlashgan reja iqtisodiyotidan bozor iqtisodiyotiga o'tdi. Xususiylashtirish, mulkchilik shakllarining xilma-xillashuvi, milliy valyuta –

soʻmning joriy etilishi, tashqi savdo erkinligi kabilar asosiy oʻzgarishlar boʻldi. Ayniqsa, soʻnggi yillarda olib borilayotgan ochiqlik siyosati, investitsiya jalb qilish, sanoat va infratuzilma rivoji ijobiy natijalar bermoqda.

Xulosa: O'zbekistonda mustaqillikdan keyingi siyosiy va iqtisodiy islohotlar mamlakatning barqaror rivojlanishiga yordam berayotgan bo'lsa-da, hali ko'plab muammolarni hal qilish zarur. Siyosiy tizimning to'liq demokratiklashtirilishi, iqtisodiy islohotlarning barcha sektorlarga teng ta'sir ko'rsatishi va fuqarolik jamiyatining erkin rivojlanishi uchun yanada chuqurroq islohotlar talab etiladi. Bu jarayonlarning muvaffaqiyati O'zbekistonning kelajakdagi taraqqiyotiga bevosita ta'sir qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Трофимов, Е. М., & Мельникова, И. Б. (2023). Политическая трансформация Узбекистана в постсоветский период: проблемы и перспективы. Актуальные проблемы политической науки. DOI: 10.17605/[OSF.IO/56Y9W](https://doi.org/10.17605/OSF.IO/56Y9W)
2. Соловьев, А. И. (2022). Социально-экономические преобразования в Узбекистане после 1991 года. Социологические исследования. DOI: 10.29154/2019-22-04-2
3. Егоров, И. В. (2021). Реформы в Узбекистане: от экономической модернизации к политическим преобразованиям. Экономика и право. DOI: 10.2139/ssrn.3443559
4. Бенашвили, Л. П. (2020). Эволюция политического режима в Узбекистане: от авторитаризма к либерализации. Вестник Московского университета. DOI: 10.24411/2450-1935-2020-10017
5. Гурьева, Н. В. (2023). Роль и место Узбекистана в современных международных отношениях. Журнал международных исследований. DOI: 10.2139/ssrn.3817842
6. Литвинова, В. А. (2020). Экономическая трансформация Узбекистана в постсоветский период. Международные исследования. DOI: 10.2139/ssrn.3634584
7. Денисова, Н. П. (2021). Политическая модернизация Узбекистана: успехи и вызовы. Проблемы политики и экономики. DOI: 10.2139/ssrn.3546234
8. Михайлов, В. С. (2022). Проблемы и перспективы экономической политики Узбекистана в условиях глобализации. Вестник экономических наук. DOI: 10.2139/ssrn.3835481
9. Чернова, О. Ю. (2020). Социальная политика Узбекистана в условиях переходного периода. Журнал социальной политики и социальной работы. DOI: 10.2139.